

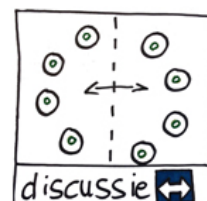
Kinderkennisbank

Handleiding — Gespreksvormen

Discussie

Inhoud

- Overzicht
- 1. Inleiding
- 2. Doel
- 3. Werkvormen
- 4. Tips voor het begeleiden van een discussie
 - 4.1. Onderwerp inleiden
 - 4.2. Voorlopig standpunt bepalen
 - 4.3. Discussieren
 - Ad 1. Standpunten uitwisselen
 - Ad 2. Verhelderingsvragen
 - Ad 3. Meningsvorming
 - 4.4. Voorlopige conclusie
- 5. Interessante links

Overzicht

Een discussie is meningsvormend gesprek waarin je handig gebruik maakt van de verschillen in mening tussen de deelnemers. De deelnemers onderzoeken een onderwerp door hun opvattingen erover ter discussie te stellen en argumenten uit te wisselen. Op basis van de argumenten van anderen kunnen deelnemers hun mening herzien en deze meer in overeenstemming brengen met wat er feitelijk aan de hand is. Soms wordt de ene partij overtuigd door de andere, vaker zullen beide partijen hun mening herzien. Een discussie helpt zo om samen een nieuwe kijk op het onderwerp te krijgen.

De centrale vaardigheden voor de discussie zijn: argumenteren op basis van feiten, goed luisteren en van mening durven veranderen.

Als gespreksvorm staat de discussie tussen de dialoog en het debat in. Net als een dialoog is de discussie een manier om tot nieuwe inzichten te komen. Waar echter bij de dialoog de nadruk ligt op het doorvragen naar elkaars vooronderstellingen gaat het bij een discussie om het aandragen van argumenten met als doel om bestaande standpunten te overstijgen en samen tot een nieuw gedeeld standpunt te komen.

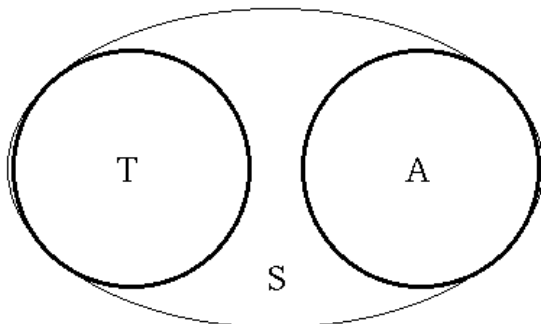
Anders dan bij het debat gaat het bij een discussie niet sec. om argumenteren om te overtuigen, het gaat er om samen een stukje dichterbij "de waarheid" te komen. Natuurlijk probeer je elkaar wel te overtuigen in een discussie, maar je staat er voor open om ook zelf overtuigd te worden. Bij een discussie zijn er geen winnaars of verliezers, het gaat om het proces van meningsvorming en waarheidsvinding.

Een discussie is opgebouwd uit de volgende stappen:

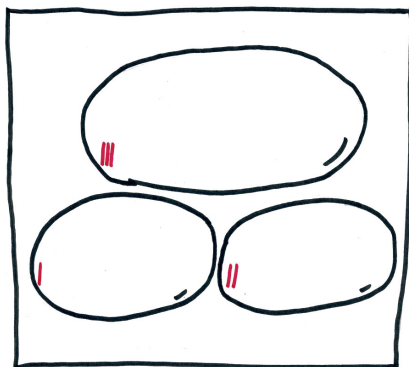
- Onderwerp kiezen;
- Voorlopig standpunt bepalen;
- Discussiëren;
- Voorlopige conclusie.

1. Inleiding

Een discussie is een zogenaamd dialectisch proces: Vanuit het ene standpunt (de these) kijk je naar een tegengestelde opvatting (de antithese). Uit de confrontatie van deze tegengestelde opvattingen en het zoeken naar nieuwe verbanden tussen beiden komen nieuwe inzichten voort (de synthese). Je openstellen voor de argumenten van de ander en bereid zijn om je eigen mening aan te passen zijn hiervoor voorwaarden. In onderstaande figuur zie je hoe de synthese (S) zowel these (T) als anti-these (A) omvat en overstijgt:

Een discussie is dus vooral een meningsvormend proces waarin je samen op zoek bent naar de beste oplossing voor een probleem of de opvatting die de werkelijkheid het beste benadert. Zie Een mening vormen en de werkvorm Een, twee, drie een nieuwe kijk... voor uitleg over het gebruik van de dialectische benadering. Bij de werkvormen voor de kinderen maken we gebruik van het 1,2,3-schema om dit te visualiseren:

Een voorbeeld met het 1,2,3-schema uit de kinderkennisbank:

Bij het thema Ethiek introduceert de kaart over Rechtvaardigheid de problematiek rond asielzoekers met een filmpje over Alfred J. Kwak. De stelling waarover gediscussieerd wordt is: Het is rechtvaardig dat je een verblijfsvergunning nodig hebt om in een ander land te mogen wonen. Een eerste ronde van uitwisseling van meningen zou kunnen opleveren:

Standpunt 1 vanuit het gastland: Ja, dat is rechtvaardig want anders zou een land veel te vol worden.

Standpunt 2 vanuit een asielzoeker: Nee dat is niet rechtvaardig, want als mensen in gevaar zijn moeten ze vrij zijn om ergens veilig te kunnen wonen.

Een nieuwe kijk (3) die tijdens een discussie naar voren kan komen is dat mensen met verschillende motieven kunnen besluiten naar een ander land te gaan: als vluchteling of om dat daar meer welvaart en werk is.

Mensen die echt gevaar lopen moeten altijd een verblijfsvergunning krijgen, bij mensen die willen komen werken kun je andere eisen stellen. Je moet dus goed moet kijken naar de omstandigheden in het land van herkomst.

2. Doel

Het doel van een discussie is om samen een nieuwe kijk op het onderwerp te krijgen. Dit bereiken we door meningen tegenover elkaar te stellen en ze met argumenten te onderbouwen of te bekritisieren. Als het nodig is veranderen we van mening.

3. Werkvormen

Er zijn twee groepen werkvormen die de gespreksvorm discussie ondersteunen. Het vormen van een mening wordt geoefend met werkvormen die het overstijgen van tegengestelde meningen en het loslaten van de eigen mening laten ervaren. De tweede groep werkvormen, discussievormen, biedt een aantal alternatieve manieren om een discussie te organiseren en meer dynamiek in het gesprek te brengen.

De werkvormen rond "Een mening vormen" zijn:

- > Handleiding Een mening vormen
 - Beperkt houdbaar!
 - Een, twee, drie, een nieuwe kijk...

De aangeboden Discussievormen zijn:

- > Handleiding Discussievormen
 - Agorazein
 - Inspringdiscussie
 - Boompje verwisselen

Naast deze groepen werkvormen wordt ook verwezen naar de werkvormen van Organisatie van gesprekken en Argumenteren.

4. Tips voor het begeleiden van een discussie

Een discussie is opgebouwd uit de volgende stappen:

1. Onderwerp inleiden
2. Standpunt bepalen
3. Discussiëren
4. Voorlopige conclusie

Hieronder geven we per stap tips voor de begeleiding.

4.1 Onderwerp inleiden

De discussie begint met de keuze van een onderwerp. Op de kinderkenniskaarten met discussie als gesprekstip vind je discussiestellingen of filosofische problemen met een inleiding op het onderwerp. Vaak met een filmpje of illustratie. Je kunt natuurlijk ook zelf een onderwerp aandragen. Het is de bedoeling dat de kinderen in deze stap voldoende informatie over het onderwerp krijgen om zich er een voorlopige mening over te vormen. Begrijpen ze de stelling? Snappen ze waar het probleem over gaat? Zijn alle begrippen duidelijk?

Rol van de gespreksleider:

- Kiest een onderwerp uit de kinderkennisbank of brengt zelf een onderwerp in;
- Aanbieden van de inleidende lesstof van de betreffende kinderkenniskaart;
- Verhelderen van het onderwerp waar nodig.

4.2 Voorlopig standpunt bepalen

Deze stap is bedoeld als moment van reflectie, met als doel het zich vormen van een voorlopige mening. Geef de kinderen kort de tijd (max 5 minuten) om over het onderwerp na te denken. Wat voor aspecten zijn belangrijk bij het gegeven probleem? Wat zouden mogelijke oplossingen zijn? Zijn ze het met de stelling eens, oneens of twijfelen ze nog? Ze kunnen er eventueel een snelle tekening of mindmap bij maken. Je kunt hier ook gebruik maken van de werkvormen Voor en tegen en Redenering bouwen.

Vragen die de kinderen zich zelf kunnen stellen zijn:

- Wat weet ik al over het onderwerp?
- Wat vind ik van de stelling? Ben ik het er mee eens/oneens en waarom? Twijfel ik nog?
- Welke oplossingen zie ik voor het probleem? Welke argumenten heb ik voor die oplossing?

Rol van de gespreksleider:

- Checken of het probleem of de stelling voor iedereen duidelijk is;
- Moment van zelf nadenken en voorlopig standpunt bepalen inleiden en ondersteunen met vragen die kinderen zichzelf kunnen stellen;
- Aanbieden van een eenvoudige werkvorm als tekenen of mindmappen.

Ondersteunende werkvormen:

- > Handleiding Argumenteren
 - Voor en tegen
 - Redenering bouwen
- > Handleiding Een mening vormen
 - Beperkt houdbaar
 - Een, twee, drie, een nieuwe kijk...
 - Voorbeeld Een, twee, drie...

4.3 Discussiëren

Na de vorige stappen hebben de kinderen hun voorkennis geactiveerd en een voorlopige mening geformuleerd. In de nu volgende discussie spelen verschillende elementen:

- Standpunten uitwisselen;
- Verheldering vragen;
- Meningsvorming.

Aan het begin van een nieuwe discussie kun je de stappen 1 en 2 even gestructureerd doorlopen, vervolgens ga je verder met de derde stap: de eigenlijke discussie. De uitleg is gericht op een discussie in de kring. Om meer dynamiek en afwisseling in het gesprek te brengen kun je gebruik maken van de werkvormen die bij organisatie van gesprekken en discussievormen gegeven worden.

Ad 1 Standpunten uitwisselen

Om tot een gemeenschappelijke uitgangssituatie te komen begin je de discussie met een korte ronde van standpunten uitwisselen. Je kunt de opbrengst van deze ronde visueel in kaart brengen door de verschillende standpunten of oplossingsrichtingen in steekwoorden op het bord te schrijven of er een mindmap bij te tekenen.

Voor meer variatie en interactie kun je de werkvormen Zoemrondje, Bijenkorf en Agorazein inzetten. Je kunt kinderen dan in korte tijd met meerdere anderen laten uitwisselen over de stelling of het probleem.

Ondersteunende werkvormen:

- > Handleiding Organisatie van gesprekken
 - Zoemrondje

- Bijenkorf
- > Handleiding Discussievormen
 - Agorazein

Rol van de gespreksleider:

- Beurtverdeling;
- Aanbieden van werkvormen voor variatie;
- Standpunten kort samenvatten op het bord in steekwoorden of mindmap.

Ad 2. Verhelderingsvragen

Een korte ronde waarin kinderen elkaar vragen mogen stellen over hun standpunten. Let wel: Alleen dingen vragen die je niet begrijpt, nog geen dingen ter discussie stellen.

Rol van de gespreksleider: verhelderingsronde organiseren.

Ad 3. Meningsvorming

De deelnemers kunnen nu op elkaars meningen en oplossingen reageren en kunnen elkaar bijvallen of kritisch bevragen. Argumenten voor en tegen worden uitgewisseld. Elke deelnemer staat daarbij open voor de argumenten van de anderen en is bereid zijn of haar eigen mening te herzien wanneer er nieuwe relevante informatie of zienswijzen aangedragen worden. Je kunt er voor kiezen om de discussie (gedeeltelijk) in kleinere groepjes te houden en daarna weer terug te koppelen naar de grote groep (zie GrootkleinGroot).

Argumenten kunnen veel vormen aannemen. Bij een debat ligt de nadruk op het gebruiken van argumenten om te overtuigen. In een debat weegt dit zwaarder dan het waarheidsgehalte van een argument. Omdat we met een discussie juist proberen tot meer inzicht te komen ligt hier de nadruk op het gebruiken van zo zuiver mogelijke argumenten. Met zuiver bedoelen we dat we streven naar meningen die onderbouwd worden met feiten of waarden, een focus op de hoofdzaken en dat we gericht zijn op de inhoud en niet op de persoon spelen. Bovendien streven we naar een open houding waarin elke deelnemer zich bewust is van de beperkte houdbaarheid van zijn of haar visie. Door echt te luisteren naar de argumenten van anderen kan de eigen mening veranderen. Met de Werkvormen een mening vormen en Handleiding Een mening vormen kunnen deze dingen geoefend worden.

Het discussiëren omvat verschillende aspecten waar je als discussieleider feedback op kunt geven:

Feiten, meningen, aannames:

- Luister goed naar de mening en argumenten van anderen voordat je reageert, wat probeert iemand te zeggen?
- Wat voor argument gebruikt iemand om zijn mening te onderbouwen? Is het zomaar een mening of is het onderbouwd met feiten? Wat voor aannames maakt iemand? Kloppen die wel?

- Wat voor argumenten gebruik jezelf? Kun je ze blijven verdedigen of is er nieuwe informatie waardoor je ze moet herzien?

Hoofd- en bijzaken:

- Is dit een nuttige mening voor een oplossing van het probleem? Kom je er verder mee of heb je niet direct iets aan? Waarom wel / niet?
- Is het een zinnige mening over de stelling? Leer je er iets van waardoor je anders over de stelling gaat denken? Hoe denk je er nu over?
- Als je iets niet begrijpt of niet begrijpt wat het met het onderwerp te maken heeft, vraag dan om uitleg.

Vlot trekken:

1. Als de discussie stopt of kinderen moeite hebben met het onderwerp kun je een meningsvormende vraag stellen. De vraag roept natuurlijk bij voorkeur verschillende standpunten op zodat na inventarisatie daarover gediscussieerd kan worden. Denk aan vragen als: "Wat vind je van...?", "Hoe denk jij dat het zit met...?", "Wat is er volgens jou aan de hand...?", "Wat gebeurt er als ...?";
2. Door zelf een mening of oplossingsrichting te poneren waarvan je mag verwachten dat die discussie zal oproepen;

Ondersteunende werkvormen:

- > Handleiding Organisatie van gesprekken
 - GrootkleinGroot
- > Handleiding Discussievormen
 - Agorazein
 - Inspringdiscussie
 - Boompje verwisselen
- > Handleiding Een mening vormen
 - Beperkt houdbaar
 - Een, twee, drie... een nieuwe kijk

Rol van de gespreksleider:

- Zorgen voor een eerlijke beurtverdeling;
- Bewaken van de tijd;
- Rode draad bewaken door regelmatig samen te vatten. Koppel hierbij terug naar de oorspronkelijke stelling of het filosofische probleem dat aan de orde is. Geef ook aandacht aan de ontwikkeling in meningen: "Eerst dachten jullie er dit over, nu hoor ik meer". "Klopt het dat je er nu over denkt?";

- Geven van feedback en tips op het proces aan de hand van de hierboven genoemde punten bij Feiten en meningen, Hoofd- en bijzaken;
- Vlot trekken van de discussie indien nodig.

4.4 Voorlopige conclusie

De discussie wordt afgerond met een voorlopige conclusie. Net zoals er bij een dialoog steeds weer een nieuwe vraag gesteld kan worden, kan ook bij een discussie altijd nog wel een nieuwe invalshoek bedacht worden. De afronding van een discussie is daarom ook altijd voorlopig. Natuurlijk kan een groep wel een overeenstemming bereiken die op dat moment als “waar” wordt ervaren. Belangrijk hierbij is dat een door veel deelnemers gedeelde mening als waar ervaren kan worden, zelfs als er niet direct feitelijk bewijs voor is. Het gevoel van: Zo zit het, we zijn eruit! Het is wel belangrijk om dan ook de minderheidsstandpunten die nog in de groep leven te benoemen, er is immers geen onomstotelijk bewijs dat die niet zouden kloppen. De groep kan ook gewoon klaar zijn met een onderwerp: alles is al gezegd voor het gevoel.

Het kan natuurlijk ook zo zijn dat de groep niet tot een eensgezinde opvatting komt en dat er verschillende opvattingen blijven bestaan. Dat is niet erg. Het is wel goed om te bekijken hoe deze meningen ten opzichte van de beginsituatie veranderd zijn. Je ziet dan toch de ontwikkeling die de discussie heeft opgeleverd.

Rol van de begeleider:

- Kort samenvatten van de verschillende meningen / oplossingsrichtingen die tijdens de discussie aan bod zijn geweest;
- Vraag wie van de kinderen in de loop van de discussie van mening zijn veranderd en waarom. Welke argumenten droegen daar aan bij? Wat heb je daarvan geleerd?
- Benoemen van de voorlopige, door de meeste kinderen gedeelde, conclusie;
- Benoemen van mogelijke alternatieve meningen en oplossingen die er ook nog zijn.

5. Interessante links

- www.discussierenkunjelers.nl
- <http://nl.wikipedia.org/wiki/Dialectiek>